

τούτο πρὸς το κέντρον τῆς βαρύτητος. Πάντοτε καὶ ἐν οἰαδήποτε περιπτώσει εὐκρινῶς βλέπομεν τὸν τελικὸν σκοπὸν ἢ τὴν ὠφέλειαν τῶν διαφόρων κινήσεων αὐτῶν Νομίζομεν ὅτι δὲν εἶνε ὑπερβολή, ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἡ ἄκρα τῆς ρίζης ἐνεργοῦσα τοιουτοτρόπως δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸν ἐγκέφαλον ἀτελοῦς ζώου, ὅστις ἐδρεῦει ἐν τῷ προσθίῳ ἄκρῳ τοῦ σώματος, δέχεται ἐντυπώσεις ἀπὸ τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων καὶ διευθύνει τὰς διαφόρους κινήσεις.“

Ἐὰν ὁ νηφαλιώτατος τῶν φυσιοδιφῶν Δαρβίνος μεταχειρίζεται τόσον ὑπερβολικὴν παραβολήν, σημαίνει ὅτι ἡ σπουδαιότης τῶν πραγμάτων ἦτο λίαν μεγάλη.

Καὶ αὐτὸς οὗτος ἐν τῇ μετριοφροσύνῃ του λέγει, ὅτι αἱ ἔρευναι του, καίτοι πολλάκις ἐχάνοντο εἰς τὰ μικρὰ καὶ ἀφανῆ, εἶχον ἐν τούτοις τὸν σκοπὸν ν' ἀποδείξωσι τὴν ἐσωτερικὴν συγγένειαν ζώου τε καὶ φυτοῦ.

Δὲν ἔχομεν τὴν πρόθεσιν, οὐδὲ ἡμέτερον θέμα εἶνε νὰ ἐκφέρωμεν καταφατικὴν ἢ ἀρνητικὴν τινὰ κρίσιν περὶ τῶν ἔρευνῶν τοῦ Δαρβίνου. Ἦθελήσαμεν μόνον νὰ γενικεύσωμεν τρόπον τινὰ πληροφορίας τινὰς τοῦ μεγάλου ἐκείνου σοφοῦ. Ὡς ἀνάγκαιον δέ τι ἀντίρροπον ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα ἐναντίον τῆς αὐστηρῶς δαρβινιστικῆς τῶν πραγμάτων ἀντιλήψεως τοὺς ἐξῆς ἐμβριθεῖς λόγους τοῦ Lotze ἐκ τοῦ προλόγου τοῦ „Μικροκόσμου“ του: „Ὅλαι αὐταὶ αἱ ἐπεκτάσεις τῶν γνώσεων ἡμῶν οὔτε ἀπεδιώξαν ἐκ τοῦ κόσμου τὴν ποιήσιν οὔτε ἐβλάψαν τὰς θρησκευτικὰς ἡμῶν πεποιθήσεις, ἀλλὰ μᾶς ἠνάγκασαν πᾶν ὅ,τι ἐν ὁρατῇ ἐγγύτητι ἦτο δι' ἡμᾶς ἀπωλόδες, νὰ ἐπανευρίσκωμεν διὰ μείζονος πνευματικῆς ἐργασίας εἰς μεταφυσικὸν τινὰ κόσμον.“

E. N.

ΤΑ ΑΣΤΡΑ.

Εἰδύλλιον.

(Κατὰ παράφρασιν ἀφηγήσεως προβριγκιανοῦ ποι μένος).

Τὸν καιρὸ ποῦ ἐφύλαγα τὰ πρόβατα ἐκεῖ ἐπάνω 'ς τὸ βουνό, ἀπερνοῦσαν πολλαῖς ἐβδομάδαίς χωρὶς νὰ διῶ καμμιὰ ψυχὴ ζωντανή, ὀλομόναχος μὲ τὸν σκύλο μου Λάβρο 'ς τὸν τόπον ποῦ βόσκουσε τὰ κοπάδια μου. Ποῦ καὶ ποῦ ὁ καλόγηρος ἀπ' τ' ἀψηλὰ κατέβαινε καὶ διάβαινε νὰ πούλησῃ εὐχαῖς, ἢ κτυποῦσε 'ς τὰ μάτια μου τὸ μαῦρο πρόσωπο Ἰταλοῦ καρβουιάρη· ὅλοι αὐτοὶ ἀπλοῖ ἄνθρωποι, καὶ φαίνονταν νὰ ἔχασαν κάθε ὄρεξι γιὰ νὰ μιλήσουν, καὶ γιὰ αὐτὸ δὲν ζεῦρανε τίποτε ἀπ' ἐκεῖνα ποῦ ἔλεγεν ὁ κόσμος ἐκεῖ κάτω στὰ χωριά καὶ τῆς πολιτείας. Ἔτση λοιπὸν κάθε δέκα πέντε μέραις, ὅταν ἄκουα ἀπὸ τὸν ἀνήφορο τὰ κουδουνάκια τοῦ μουλαριοῦ μας, ποῦ ἔφερνε τὰ χρειάζόμενα γιὰ δύο ἐβδομάδαίς, καὶ κατόπι ἐβλεπα λίγο-λίγο νὰ βγαίνει ἀπάνω ἀπὸ τὴν πλαγιὰ τοῦ βουνοῦ ἡ ἐξυπνη μούρη τοῦ παλληκαριοῦ ποῦ εἶχαμε στὸ ὑποστατικὸ ἢ τὸ κόκκινο φακιοῦλι τῆς κυρᾶ Νικολέτας, τότε ἀληθινὰ εἶχα μεγάλη χαρὰ. Τοὺς ἔβραζα καὶ μὲ λέγανε ὅτι ἔγεινε κάτω στὸ χωριὸ καὶ μὲ διηγούντανε τὰ βαφτίσια, τῆς χαραῖς, καὶ τὸ περισσότερο ἀπ' ὅλα ποῦ μ' ἄγγιζε τὴν καρδιὰ ἦτανε νὰ μάθω γιὰ τὴν κόρη τοῦ ἀφεντικοῦ, γιὰ τὴν Στεφανίτσα μας, τὸ πλεῖδ ὁμορφο κορίτσι 'εὖ ὅλα ἐκεῖ τριγύρω μας τὰ χωριά. Καμωνόμουνα, ξέρετε, πῶς δὲν μ' ἔκοφτε πολὺ καὶ ἀδιαφόρετα ρωτοῦσα ἂν πῆγαινε συχνὰ 'ς τῆς ὀνομασίας, 'ς τὰ νυχτέρια κ' ἂν τῆς ἔστειλλαν μηνύματα κάτι παλληκάρια Καὶ ὅποιος μὲ ρωτήσῃ τί μῶμελλαν αὐτὰ τὰ πράγματα, τώρα ποῦ ἤμουνα ἕνας φτωχὸς βοσκὸς μεσ' 'ς τὰ βουνά, θὰ τὸν πῶ εὐθὺς ὅτι εἴκοσι χρονάκια εἶχα στὰ στήθιά μου καὶ αὐτὴ ἡ Στεφανίτσα ἦτανε ἡ πλεῖδ ὁμορφὴ ἀπὸ ὅλαις ποῦ εἶχα διῆ 'ς τὴν ζωὴ μου.

Μιὰ Κυριακὴ λοιπὸν ποῦ ἐπερίμενα νὰ μὲ φέρουσιν τὰ χρειάζόμενα ἔτυχε ν' ἀργήσουν καὶ νὰ ἔλθουν ὑστερώτερα, καὶ ἔτση ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἔλεγα μονάχος μου „Φαίνεται, θὰ ἦνε ἀπὸ τὴν μεγάλη σήμερα λειτουργία ποῦ ἀργοῦνε“ ἀλλὰ ὕστερα κατὰ τὸ μεσημέρι ἔπιασε μιὰ μεγάλη κακοκαιρία, καὶ τότε συλλογίσθηκα καὶ εἶπα „δὲν θὰ μπορούσε τὸ μουλάρι νὰ περπατήσῃ 'εὖ τέτοια κατάστασι ποῦ ἦσαν οἱ δρόμοι“. Τέλος κατὰ τὸ μεσημέρι ὅταν ἐκαθαρίσθηκεν ὁ οὐρανὸς καὶ ἀστραφταν τὰ βουνὰ ἀπὸ τὴν λάμψι τοῦ νεροῦ

καὶ τοῦ ἡλίου, ἄκουσα ἀνάμεσα 'ς τὸ ἀπόσταγμα τῶν φύλλων καὶ τὸ ξεχείλισμα τῆς ρεμματιάς, ποῦ εἶχε παραφουσκώσει, τὰ κουδουνίσματα τοῦ μουλαριοῦ τόσο χαρούμενα, τόσο ζωντανά, ποῦ μ' ἐνθούμιζαν τὴν ἀρμονία ποῦ κάμουν οἱ πολλαῖς καμπάναις, ὅταν χτυποῦν τὸ Πάσχα στὴν Δεύτερη Ἀνάστασι. Μαζῆ μὲ τὸ μουλάρι ὅμως δὲν ἦτανε ὁ μικρὸς, οὔτε ἡ κυρὰ Νικολέτα. Ἦτανε . . . — δὲν μπορείτε νὰ τωῦρετε — ἦτανε τὸ κορίτσι μας, μάτια μου, ὅλο κ' ὅλο, καὶ καθοῦντανε ἐπάνω 'ς τοὺς λαγαρένιους σάκκους, κατακόκκινο ἀπὸ τὸν ἀγέρα τοῦ βουνοῦ καὶ τὴ δροσιὰ τῆς βροχῆς.

Ὁ μικρὸς, λέγει, ἦταν ἄρρωστος, καθὼς καὶ ἡ κυρὰ Νικολέτα, ἀφοῦ τελείωσε τῆς δουλειᾶς της πῆγε νὰ διῆ τὰ παιδιὰ της. Ἔτση ὅλα μοῦ τᾶπεν ἡ Στεφανίτσα, ὅταν ξεπέζεψε, καὶ ὅτι μάλιστα εἶχε παραστρατήσῃ καὶ γι' αὐτὸ ἀργήσεν. Ἐγὼ ποῦ τὴν ἐβλεπα ἔτση μὲ τὰ κυριακάτικα της, μὲ τὴν κεντημένη ἐκείνη κορδέλλα στὰ μαλλιά καὶ τὸ λαμπρὸ μισοφόρι της δὲν μπορούσα νὰ καταλάβω ἂν ἀπὸ κανένα χορὸ ἀργήσῃ νὰ βγῆ ἢ, ὅπως αὐτὴ ἔλεγε, ἔχασε τὸν δρόμο μεσ' 'ς τὰ μικρὰ ἐκεῖνα δάση. Χαριτωμένο πλάσμα! Μποροῦσα νὰ τὴν βλέπω πάντα καὶ νὰ μὴ κουρασθῶ ποτέ, ὅσο καὶ ἂν ἦνε ἀλήθεια ὅτι καμμιὰ φορὰ δὲν τὴν εἶδα ἀπὸ τόσο κοντά, γιὰτὶ κάποτε τὸν χειμῶνα, ποῦ καταβιάζαμε τὰ πρόβατα κάτω καὶ τὸ βράδου ἔτρωγα στὸ σπίτι, τὴν ἐβλεπα 'εὖ ἂν ἀστραπὴ νὰ περνᾷ ἀπὸ μ' ἔμπρός μας καὶ οὔτε μᾶς μιλοῦσε μεσ' στὰ στολίδια τὰ πολλὰ καὶ τὴν κάμποση περιφάνεια ποῦ εἶχε. Καὶ τώρα ἦτανε κοντά μου, στὰ χέρια μου Δὲν εἶχα δίκηο νὰ τὰ χάσω;

Ἀφοῦ ἔβγαλε τὰ πράγματα ἀπὸ τὸ πανέρι ἄρχισε νὰ κυττάξῃ μὲ περιέργεια τριγύρω της, καὶ ἀφοῦ σήκωσε ὀλίγον ἀψηλὰ τὸ μισοφόρι της γιὰ νὰ μὴ λερώσῃ, ἐμβῆκε στὴ στάνη, θέλησε νὰ διῆ τὸ μέρος ποῦ κοιμώμουνα, τὸ ἀχυρένιο παχνὶ μὲ τὴν προβειὰ, τὴν μεγάλη κάπα μου, ποῦ ἦταν κρεμασμένη 'ς τὸν τοῖχο, τὸ ραβδί μου καὶ τὸ καρουφύλλι. Καὶ ἔτση διασκεδάζε.

— Ἐδῶ λοιπὸν περνᾷς τὴν ζωὴ σου, καλέ μου βοσκέ; Δὲν στενοχωριέσαι καυμένη, νὰ ἦσαι πάντοτε μονάχος; Τί κάμνεις; τί σιέπτεσαι;

Μοῦ ἦλθε ἕως τὸν λαιμὸ νὰ φωνάξω:

— Για λόγου σου συλλογιόμμαι!

Καὶ ἴσως θὰ ἔλεγα τὴν πᾶσα ἀλήθεια, ἀλλὰ τόσο τὰ εἶχα μπερδεύσει ἐκείνη τὴν στιγμή, ποῦ καμμιὰ λέξι δὲν μοῦ ἤρχονταν στὸ στόμα. Δὲν πιστεύω νὰ μὴ το καταλάβαινε αὐτὴ καὶ νὰ μὴ αἰσθάνονταν κάποια εὐχάριστησι νὰ μὲ στενοχωρῆ περισσότερο μὲ τῆς πονηρίας της.

— Θὰ σοῦ ἔρχεται καὶ κάποτε ἡ φιλινάδα σου, δὲν εἶνε ἔτση, καλέ μου βοσκέ; Ποῦ ἀλλοῦ παρά σταῖς κορυφαῖς τῶν βουνῶν εὐρίσκεται αὐτὴ ἡ Νεραΐδα;

Καὶ ἔλεγε αὐτὰ ἐνῶ αὐτὴ ἡ ἴδια ἔμοιαζε ἔσαν Νεραΐδα μὲ τὸ νόστιμο χαμόγελο στὸ γυρμένο ἐκείνο κεφάλαι, γιατί ἀλήθεια ἔτση ποῦ ἐβιάζονταν νὰ φύγη, θαρροῦσα πῶς ἦλθε καὶ θ' ἀφανισθῆ ἓνα σωστὸ φάντασμα.

— Ἐχε ἄγεια, βοσκέ μου.

— Στὸ καλὸ, κυρά· καὶ ἔτση ἔφυγε μὲ ἄδεια τὰ πανεράκια της.

Ὅταν πλέον ἔγεινε ἀφάντη καὶ κατέβαινε τὸ μονοπάτι θαρροῦσα πῶς τὰ χαλίκια τοῦ βουνοῦ, ποῦ κατακυλοῦσαν ἔς τὰ ποδόνυχα τοῦ μουλαριοῦ, ἔπεφταν ἓνα-ἓνα ἀπάνου ἔς τὴν καρδιά μου. Καὶ ἔτση τ' ἀκούα πολὺ ὄρα, μὰ πολὺ ὄρα, καὶ ὡς ὅτου νὰ βραδυάξῃ ἔμεινα ἔσαν ἀποκοιμημένος, μὴν τολμῶντας νὰ σαλεύσω ἀπὸ τὸν φόβον νὰ μὴ φευγάτισω τὸ ὄνειρό μου. Κατὰ τὸ βράδυ κοντά, καθὼς ἀπ' τὰ βραδεῖα ἄρχισε νὰ χλωμιάζῃ τριγύρω καὶ τὰ πρόβατα μαζεῦθησαν ἔτση σφιγμένα νὰ μβουῖν στὴν μάνδρα, ἀκούσα νὰ μὲ φωνάζουν στὸ κατήφορο καὶ ἀμέσως πρόβαλε τὸ κορίτσι, ὄχι πλέον γελαζόμενο καθὼς προτῆτερα, ἀλλὰ τρεμουλιασμένο ἀπ' τὸ κρῖο, τὸν φόβον καὶ τὸ μούσκευμα. Φαίνεται ὅτι ἀφοῦ κατέβηκε τὴν πλαγιά τοῦ βουνοῦ εὐρῆκε ξεχειλισμένο τὸ ποτάμι ἀπ' τὴν μεγάλη βροχῆ, καὶ ἐπειδὴ ἔβαλε τὰ δυνατὰ της καὶ καλὰ νὰ περάσῃ κόντεψε νὰ πνιγῆ. Τὸ κακὸ ἦταν ποῦ τέτοια ὄρα, νύχτα, δὲν μπορούσε ν' ἀποφασίση νὰ πάγῃ πίσω στὸ σπιτί, δὲν μπορούσεν ὀλομόναχη νὰ περάσῃ ἀπ' τὰ στενά, καὶ ἐγὼ ἔπειτα πῶς ν' ἀφήσω τὰ πρόβατα; Πολὺ ἀνησυχούσε μὲ τὴν συλλογὴ πῶς θὰ ἐμνησκε νύχτα στὰ βουνά, γὰρ τὴν ἀνησυχία μάλιστα ποῦ θὰ εἶχανε στὸ σπιτί. Ἐγὼ τὴν ἔδιδα θάρρος ὅσο μπορούσα:

— „Ξεῦρετε, κυρά, τῶρα τὸν Ἰούλι ἡ νύχταις εἶνε μικραῖς . . . Δὲν βλέπω κατάλληλη τὴν ὄρα“. Καὶ εὐθὺς ἀναφα μεγάλη φωτιά γὰρ νὰ στεγνώσῃ τὰ πόδια της καὶ τὰ μουσκευμένα ροῦχά της, τὴν ἔφερα γάλα καὶ μολόγια, ἀλλ' ἢ κακόμοιρη δὲν ἤθελε οὔτε νὰ ζεσταθῆ, οὔτε νὰ φάγῃ, καὶ καθὼς ἔτση ἔβλεπα μαῦρα δάκρυα στὰ μάτια της, μοῦ ἔρχονταν κι' ἐγὼ νὰ κλαῖσω.

Ὡς τόσο ἄρχισε νὰ νυχτόνη, καὶ μόλις ἐφαίνονταν εἰς τῆς ράχαις τῶν βουνῶν ἀψηλὰ μιὰ σκόνι ἀπὸ φῶς, μιὰ κατὰχινιά ἔτση φωτεινὴ πρὸς τὸ βασίλειμα τοῦ ἡλίου. Τὴν εἶπα τότε νὰ πάγῃ μέσα στὴ στάνη νὰ πλαγιάσῃ, ἀφοῦ προτῆτερα εἶχα στρώσει ἐπάνω ἔς νεοτιναγμένο ἄχυρο μιὰ λαμπρὴ προβεῖα ὀλοκαίνουρη, τὴν καλονύχτισα καὶ κἀθησα ἔξω κοντὰ στὴν θύρα. Μάρτυς μου ὁ Θεός, ὅσον κι' ἂν ἐβράζε το αἷμά μου ἀπὸ τὸν ἔρωτα, δὲν μοῦ ἦλθε καμμιὰ κακὴ ἰδέα· μόνον ὀλίγη περηφάνεια αἰσθανόμουν ὅταν συλλογιόμμουνα, ὅτι ἐκεῖ ἔς μιὰ κώχη τῆς μάνδρας, ἀνάμεσα στὰ πρόβατα ποῦ τὴν ἔβλεπαν μὲ ἀπορία νὰ κοιμάται, ἡ κόρη τοῦ ἀφεντικοῦ μου — ἡ πλειὸ ἀγαπημένη καὶ πλειὸ λευκὴ προβατίνια ἀπὸ ὅλαις τῆς ἄλλαις — ἠσύχαζε μ' ὄλη τὴν ἐμπιστοσύνη της ἔς ἐμένα. Ποτέ μου ὁ οὐρανὸς δὲν μοῦ φάνηκε ἀψηλότερος καὶ τὰ ἄστρα λαμπρότερα

Ἐξαφνα ἀνοῖξεν ἡ θύρα καὶ βγήκε ἡ Στεφανίτσα· δὲν μπορούσε, λέγει, νὰ κοιμηθῆ, γὰρ τί τὰ ζῶα κουνούσαν καὶ ἔτριζε τὸ ἄχυρο, καὶ καμμιὰ φορὰ μουςουνίζανε μεσ' ἔς τὸν ὕπνον τους, φαίνεται. Καλλίτερα κοντὰ στὴν φωτιά. Ἀφοῦ εἶδα ἔτση κι' ἐγὼ ἔρριξα στὴν ράχι της τὴν κάπα μου, ἔσιαξα τὴν φωτιά, καὶ καθίσαμε κοντὰ-κοντὰ χωρὶς νὰ μιλοῦμε. Ἄν ἔτυχε καμμιὰ φορὰ ν' ἀγρυπνήσετε ἔξω στὴν ξαστεριά θὰ εἶδατε πῶς, ὅταν ἐμεῖς κοιμώμαστε, βγαίνουν στὴν μοναξιά καὶ τὴν σιωπὴ πολλὰ μυστήρια, ἓνας ὀλόκληρος κόσμος· τὰ νερά τότε ἀρμονικώτερα κυλοῦνται, καὶ τὰ στεκάμενα βγάζουν κάτι ἀδύναταις φλόγαις· θαρρεῖς πῶς τὰ φαντάσματα τῶν βουνῶν πηγαίνουν κι' ἔρχονται κι' ἀντικρύζονται, καὶ ἀκούονται κάτι ἀκατανόητα πράγματα, ἔσαν νὰ ἦνε ποῦ μεγαλόνουν τὰ κλωνιά καὶ βγάζει φωνὴ τὸ χορτάρι ποῦ φυτρώνει. Τὴν ἡμέρα τρέχει ἡ ζωὴ ἀλλὰ πόσα πράγματα γίνονται τὴν νύχτα. Καὶ ὅταν κανεῖς δὲν συνειδήσῃ ἔς αὐτὰ, αἰσθάνεται φόβον, καθὼς ὄλο ἀνατρίχιαζε καὶ τὸ κορίτσι, καὶ ἐχώνονταν πολὺ κοντὰ μου, στὸ παραμικρὸ ἀκούσμα. Καὶ μιὰ ἀκούουμε φωνὴ συρτῆ καὶ λυπητερῆ νὰ βγαίνει ἀπ' τὰ νερά ποῦ λάμπανε ἐκεῖ κάτω καὶ πέρναε ἀπὸ μᾶς τρεμουλιαστή, καὶ τὴν ἴδια στιγμή ἓνα λαμπρὸ ἄστρο ἔσαν ἀστραπὴ γλύστρησε ἀπὸ πάνω ἀπ' τὸ κεφάλαι μας καὶ πάγει νὰ σβυσθῆ μαζῆ μὲ τὴν φωνή, ὡς ἔσαν ἐκεῖνο τὸ παράπονον ποῦ ἀκούσαμε εἶχε καὶ φῶς μέσα του.

— Τί πράγμα εἶνε αὐτό; μὲ ἠρώτησεν ἡ Στεφανίτσα μὲ χαμηλὴ φωνή.

— Μιὰ ψυχὴ, κυρά μου, ἔμβαίνει στὸν παράδεισον.

Καὶ ἔκαμα τὸν σταυρό μου, καθὼς καὶ αὐτὴ ἔκαμε τὸ ἴδιο, καὶ ἀφοῦ ἐσήκωσε τὸ κεφάλαι της ἀψηλὰ ἔμεινε σκεπτικί· ὕστερα ἐρώτησε.

— Ἀλήθεια εἶνε, καῦμενε, πῶς ἐσεῖς οἱ βοσκοὶ ξεῦρετε τὰ μάγια;

— Καθόλου μάλιστα. Ἀλλὰ ἐπειδὴ ζοῦμε κοντῆτερα στὰ ἄστρα, ξεῦρούμε τί συμβαίνει ἐκεῖ ἐπάνω, καλλίτερα ἀπὸ σὰς ἐκεῖ κάτω στῆς πολιτείας.

Πάντοτε ἔβλεπε ἐκείνη ἔς τὰ ψηλὰ στηρίζοντας τὸ κεφάλαι ἐπάνω στὸ χέρι, ἔτση μέσα στὴν προβεῖα καθὼς ἓνα οὐράνιον βοσκόπουλο: „Πόσα εἶνε, θεέ μου! Τί ὄμορφα ποῦ εἶνε . . . ποτέ μου δὲν εἶδα τόσο πολλά . . . Ξεῦρετε τὰ ὀνόματά τους, βοσκέ;

— Βέβαια καὶ τὰ γνωρίζω . . . Νά! Ἰσια ἀπανουθεῖό μας εἶνε ὁ Ἰορδάνης ποταμός. Ἀρχίζει αὐτὸς ποῦ βλέπετε ἀπὸ τὸν Ἅγιον Τάφον καὶ φθάνει ἕως στὴν Ἀθήνα. Ἀπὸ κεῖ ὁ Κωνσταντῖνός μας θὰ κινήσῃ μιὰ μέρα, θὰ πάρῃ σημάδι αὐτὴ τὴν λευκὴ στὸν οὐρανὸ ἀράδα, καὶ θὰ πάγῃ . . . Μακρότερα φαίνεται τὸ ἀμάξι τοῦ Προφητηλῖα μὲ τ' ἄξονια του ποῦ φεγγοβολοῦν· φαίνονται καὶ τὰ πτερωτὰ ἄλογα ποῦ τὸ τραβοῦν. Βλέπετε τριγύρω ἔσαν βροχὴ τὰ ἄστρα πῶς πέφτουν; Ἀπ' αὐτὰ γίνονται τ' ἀστροπελέκια καὶ ἡ ἀστραπαῖς. Χαμηλότερα εἶνε τὸ δικράνι, ποῦ μᾶς δείχνει ἐδῶ στὰ βουνά τῆς ὥραις. Τὸ εἶδα προτῆτερα καὶ ξεῦρω ποῦ εἶνε τώρα μεσάνυχτα περασμένα. Ἐτση εἶνε πολλὰ ἄλλα . . . Ἀλλὰ τὸ ὀραϊότερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄστρα εἶνε ἡ Βοσκοπούλα, ποῦ μᾶς φέγγει τὴν αὐγὴ ὅταν βγάζουμε τὰ κοπάδια καθὼς καὶ τὸ βράδυ ποῦ τὰ κλειοῦμε. Αὐτὴ ἡ Βοσκοπούλα τρέχει κατόπι ἀπὸ τὸν Νιόνιο καὶ κάθε ἐφτὰ χρόνια πανδρεύεται μαζῆ του.

— Παντρεύονται λοιπὸν καὶ τ' ἄστρα;

— Καλὲ βέβαια, εἶπα, καὶ καθὼς ἐτοιμάσθηκα νὰ τῆς διηγηθῶ πῶς γίνονται ἡ χαραῖς ἐκεῖ ἐπάνω, αἰσθάνθηκα ἓνα

πράγμα δροσερό και άπαλό να με βαράννη άπάνου στον δώμο. Ήτο το κεφάλάκι της που το στήριζε βαρεμένο από τον ύπνο επάνω μου και έννοιωθα το τσαλάκωμα εκείνο των κορδελιών και των δαντελλιών στα μαλλιά της. Έτσι έμεινε άκίνητη ως την ώρα που τα άστρα του ούρανού εγλώμισαν και πήγαιναν να σβυσθούν στην ήμερα. Και εγώ την έβλεπα, όλίγο ταραγμένος, αλήθεια, μέσα βαθειά στον έαυτό μου, αλλά και δυναμωμένος όλο ένα από την

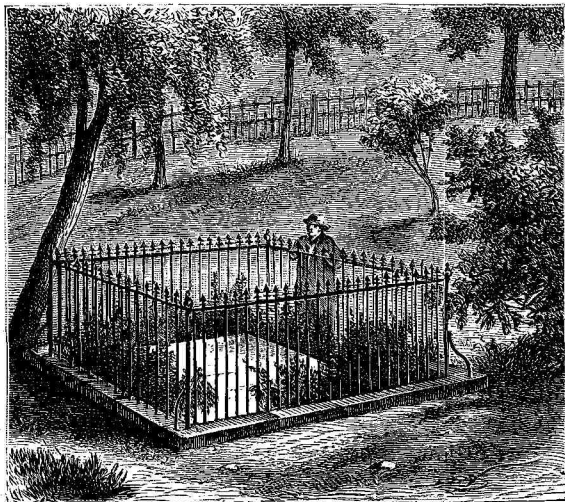
καθαρή καρδιά που λαβαίνει κανείς 'ε τέτοια λαμπρή νύχτα, που δεν άφνει στον άνθρωπο ποτέ κακάς ιδέαις. Έτσι τριγύρω μας εξακολουθούσαν τα άστρα τον σιωπηλό δρόμο τους, ήσυχα και τακτικά 'σαν ένα μεγάλο κοπάδι, και κάπου-κάπου έφρανταζόμουνα ότι ένα απ' εκείνα τα άστρα, το πλειό καλό και λαμπρότερο είχε χάσει τον δρόμο του και ήλθε κι' εκάθισε επάνω στον δώμο μου για να κοιμηθῆ.....

(A. Daudet.)

Μετάφρασις J. N.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ Ο ΜΕΓΑΣ ΕΝ ΑΓΙΑ ΕΛΕΝΗ.

Ο εν τῇ νήσῳ τῆς αγίας Ἐλένης τάφος τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος φέρει ἀπό τινων ἐτῶν διπλῆν τραγικὴν ἀνάμνησιν, καθότι ἐν τῇ αὐτῇ ἡμερᾷ ἀπεβίωσε καὶ ὁ ἀπόγονος τοῦ ἐνδόξου Ἀυτοκράτορος Ναπολέον ὁ Δ', ὡς ὀνομάζουσιν οἱ βοναπαρτισταὶ τὸν πρίγκηπα Λουδοβίκον Ναπολέοντα. Εἰς τὴν ἀπομειμακρυσμένην ἐκείνην μικρὰν νῆσον κεῖται πεντήκοντα περίπου βήματα ἀπωτέρω τοῦ οικίσκου, ἐν ᾧ ἐζήσε καὶ ἀπέθανεν ὁ ἐξόριστος Ναπολέων, ὁ ἐπιτάφιός λίθος ὃν ἀπὸ τῆς 7. Μαΐου 1821 μέχρι τῆς 15. Ὀκτωβρίου 1840 ἀνεπαύθησαν τὰ ὀστέα τοῦ μεγάλου τέκνου τῆς Κορσικῆς. Τὸ μέρος ἐκεῖνο περικυκλοῦται ἤδη ὑπὸ πυκνῶν ἀκακιῶν καὶ ἄλλων μικρῶν εὐθάλων δένδρων, ἀπλῆ δὲ σιδηρᾷ κίγκλις περιβάλλει τὴν γῆν, ἀφ' ἧς κατὰ τὸ 1840 μετενήχθησαν τὰ λείψανα εἰς Γαλλίαν. Οὐδὲν μνημεῖον, οὐδεὶς σταυρός, ἀλλ' οὐδὲ κἀν ἐπιγραφή τις ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ ἐκ γρανίτου λίθου. Ἐνταῦθα, ἐν τῇ ἀπολύτῳ σιγῇ τῆς φύσεως, ὅπου οὐδεὶς κρότος ἀμάξης, οὐδεμία ὀχλοβοή ταρασσει τὸ ἡμέτερον οὖς, ὅπου εἰς οὐδὲν ἔχομεν νὰ προσηλώσωμεν τὸ ἡμέτερον βλέμμα, ἐνταῦθα ὁμιλεῖ αὐτὸς ὁ λίθος, ὁ μηδεμίαν ἐπιγραφήν φέρων, καὶ ἀποδεικνύει τὴν μηδαμινὴ-

Ὁ ἐν Ἀγίᾳ Ἐλένῃ τάφος τοῦ Μ. Ναπολέοντος.

στην ἀνθρωπίνῃς ὑπάρξεως καὶ ζωῆς. Ἐκεῖ κάτω ἀνεπαύθησαν τὰ ὀστέα ἐκείνου, πρὸ τῶν βλεμμάτων τοῦ ὁποίου ἔτρεμεν ὅλη ἡ Εὐρώπη καὶ πρὸ τῆς δυνάμεως τοῦ ὁποίου καὶ αὐτοὶ οἱ ἰσχυρότατοι ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης δουλικῶς ὑπεκλίνοντο. Αὐτός, ὁ παντοδύναμος Ἀυτοκράτωρ, ἐτελεύτησεν ἐνταῦθα, ἐν τῇ μικρᾷ ταύτῃ νήσῳ εἰς τὰ πέρατα τοῦ ὠκεανοῦ, μακρὰν τοῦ πεδίου τῶν ἐνδόξων καὶ θαυμαστῶν ἔργων του· αὐτός, ὁ ἀνατρέψας τὸν κόσμον σύμπαντα, ὁ δωρούμενος τὰς χώρας ὡς εὐτελεῖς δακτυλίους, κατετέθη ἐντὸς σπιθαμῆς γῆς, ἣν ὅσον καὶ μικρὰν δὲν ἠδύνατο κἀν ἰδίαν νὰ ὀνομάσῃ. Ὁ Δεσμώτης ἐκεῖνος Προμηθεὺς ζῶν ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς νήσου μίαν μόνην ἠδονὴν εἶχε καὶ ἀπήλασε, τὴν πρὸς τὰ κύματα ἀτενῆ προσήλωσιν, ὡσεὶ ἀνέπλαττε διὰ τῆς σκυθρωπῆς αὐτοῦ φαντασίας μυ-

στηριώδη τινα ἐλευθερωτὴν καὶ ἀνέμενε τὸ φανταστικὸν πλοῖον, ὅπερ ἤθελε τὸν ὀδηγήσει εἰς νέους ἀγῶνας καὶ νέαν κοσμοκρατορίαν. Ὁ μέγας Ναπολέων καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἐξεφράσθη ποτὲ συμπαθῶς, ὁ δὲ Σολωμὸς θρηγῶν τὸν Βύρωνα ἀφιερῶν τὰς ἐξῆς ὑψηλὰς στροφὰς εἰς τὸ μέγα τῆς Γαλλίας τέκνον:

Ἔτσι ὁ Ἄνθρωπος τοῦ Αἰῶνος
Ὅταν ἔπαισε νὰ ζῆ,
Καθὼς ἤθελεν ὁ φθόνος
Ἐν ἑνα ἀγνώριστο νησί,

Καὶ εἶχε μάστιγα εἰς τὸ βράχο
Τοῦ Θεοῦ τὸν ὀφθαλμὸν,
Καὶ τριγύρω του μονάχο
Τοῦ πελάου τὸ γογγυτό.

Ταῖς ἡμέραις, ὅπου ἂν μόνο
Τ' ὄνομά του ἤθελε 'πῆς,
Ὀλιγότεραν 'ς τὸν θρόνον
Τὴν ἀθάδεια οἱ βασιλεῖς,

Ἐνῷ ἀνάδινε, ἡ ψυχὴ του
Μόνους ἄφησε νὰ ἐλθῶν
Ἡ Γαλλία καὶ τὸ παιδί του
Μπρὸς τὰ μάτια, πρὶν σβυσθοῦν.

Καὶ ὅχι ἡ μοῖρα, ὅπου σαράντα
Νίκαις τοῦ ἄδραξε ἡ σκληρῆ,
Καὶ βαρύτερη εἶνε πάντα
Ἐν καρδίᾳ βασιλικῇ.

Ὅχι ἡ δόξα ἡ περασμένη,
Ποῦ με βία πολεμικῆ
Τοῦ ἔδειχνε τὴν Οἰκουμένη,
Λέγοντάς του: Ἀκαρτερεῖ.

Ἐν τὴν ταφῇ με τὴν πάχνη
Χύνει ἡ βρύσι τὸ νερό,
Ποῦ τοῦ δρόσισε τὰ σπλάγχνη,
Εἰς τὸ ψυχομαχητό.

Κατὰ 'μᾶς καὶ Αὐτὸς ἀκόμη
Εἶχε ἴξει μίαν ματιὰ
Εἶνε ἡ δάφνη ὠραία 'ς τὴν κόμη
Ὅταν φέρῃ ἐλευθεριά.